Erfgoed Magazine Enschede

Een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede,

Jaargang 10 - nummer 122 FEBRUARI 2025

Inhoudsopgave

1. Doopvonten door de eeuwen heen (2).
2. Rijksmonument T.C.S. Regelstation Berkelstreek.
3. Boekenshop.
4, Middeleeuws stijgijzer in Borne.
5. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.
6. Boek van de maand.
7. Winkelpand Marktstraat 6 in oude glorie hersteld.
8. Workshop zilverpoetsen.
9. Concordia aan Oude Markt wordt gemeentelijk monument.
10. Aanpassing Erfgoedwet.
11. Unesco Werelderfgoed Alberobello.
12. Wat kan beter?
13. Enschede 600 jaar stadsrechten in 1925.
14. Nieuw op onze website!
15. Twentekanaal een monumentale waterweg (3).
16. Reizende tentoonstelling ‘Trechterbekercultuur in de Nederlands Duitse grensstreek’.
17. Bijzondere inscriptie in gevel huis aan de Goolkatenweg.
18. Blik op de kerk (26): Sint-Lambertusbasiliek Hengelo.
19. Enschedese Leon Brokers brengt boek uit over voormalig Hotel Memphis.
20. Woonhuissubsidie rijksmonumenten.
21. Lezing Matthijs Wanrooij over glaskunst in havezate Breckelenkamp.

1. Doopvonten door de eeuwen heen (2).

‘Verbaasdheid der Lieden te Konstantinpolen die zich op straat laaten doopen’
Ets van Jan Luyken (1649-1712).
De stad is de zetel van de oecumenische patriarch van Constantinopel, de bewaker van de heiligste relikwieën van het christendom, zoals de Doornenkroon en het Ware Kruis.

In de twaalfde eeuw werd de kinderdoop steeds gebruikelijker. Door overgieten was slechts een klein bad nodig en langzamerhand is men overgestapt op het gebruik van een doopvont in de kerk. Dit is een grote bak, soms op een dikke poot, waarin wijwater zit. Vroeger moest een kindje binnen drie dagen worden gedoopt, omdat de kindersterfte hoog was. Tegenwoordig wacht men soms drie maanden of nog langer. Er waren verschillende methoden van dopen zoals immersie (het onderdompelen van het hoofd), affusie (het gieten van water over het hoofd) en aspersie (het besprenkelen van het hoofd).

Tijdens de doop van de Frankische koning Clovis rond het jaar 500 zou een duif een ampul met gewijde olie uit de hemel hebben gebracht. Volgens een latere mythe zou deze olie nog eeuwenlang zijn gebruikt bij de zalving van de Franse koningen.

Met dit ritueel wilde men laten zien dat de koning door God was uitverkoren en daarom onschendbaar was.

De doop van Clovis (ca.1500), van een onbekende Franse schilder uit Saint-Gilles; National Gallery of Art.

Dat was hard nodig want veel van zijn onderdanen - vooral als ze zelf hooggeboren waren - zagen de koning niet per se als iemand die ver boven hen stond. Ze waren in staat korte metten met hem te maken als hij dingen deed die hen niet bevielen.

'Bediening des Doops zo van Jonge als bejaarde persoonen in een Doopvonte' . Ets uit 1700 van Jan Luyken (1649-1712).

De geschiedenis van vrijwel alle middeleeuwse koninkrijken kent koningen die tijdens opstanden van hun troon of zelfs van hun leven werden beroofd.
In het jaar 789 beval Karel de Grote dat iedere christelijke kerk een doopvont diende te hebben. De doop werd door hem verplicht gesteld. Het nalaten daarvan werd met de dood bestraft! Het zullen aanvankelijk voornamelijk eenvoudige houten vaten zijn geweest maar al snel kwamen ook vonten van natuursteen in zwang.

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:
Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl
Tekstredactie; Gertrude van de Bovenkamp.

Bankrelatie:
NL87 INGB 0006 9973 92 t.n.v. Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Disclaimer
-Ondanks aan de samenstelling van deze nieuwsbrief bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid van deze nieuwsbrief.
---Het lukt ons niet altijd om de rechthebbende auteur(s) van foto's te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechthebbende bent van een foto in dit Magazine, stuur dan een mail naar: info@cultureelerfgoedenschede.nl

Heeft u dit Magazine doorgestuurd gekregen en wilt u deze ook zelf ontvangen? Aanmelden kan via de de homepage van onze website

---

---

2. Rijksmonument T.C.S. Regelstation Berkelstreek.

Regelstation Berkelstreek

Foto's: SCEE.

Het ‘T.C.S. Regelstation Berkelstreek’ is in 1927 gebouwd in opdracht van het Twentsch Centraal Station (T.C.S.) te Hengelo (O) - met een uitbreiding in 1932 in opdracht van de NV Electriciteitsmaatschappij De Berkelstreek (EMB) - naar ontwerp van architect B.J. Beeftink uit Lochem.

Historie
De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed waardeert het voormalige regelstation als een rijksmonument met een hoge architectuurhistorische waarde vanwege de functionele architectuur van het regelstation.
De invloed van de Amsterdamse School is merkbaar; kenmerkend voor deze stijl is het verticale metselwerk bovenaan de gevels, afgedekt met gevelpannen.
Daarnaast is het regelstation van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging (te midden van de weidevelden buiten de bebouwde kom van de gemeente Eibergen, op vijf meter afstand van de straat) en van cultuurhistorische waarde als zeer zeldzaam voorbeeld van het type regelstation dat een belangrijke plaats heeft in de ontwikkeling van de elektriciteitsvoorziening in Nederland.
Het regelstation maakt onderdeel uit van een groot uitbreidings- en nieuwbouwplan van de EMB in de jaren twintig dat na de bouw vanwege technische ontwikkelingen twee wijzigingen heeft ondergaan.

Het interieur van het regelstation.

Decennia lang heeft het T.C.S. Regelstation Berkelstreek een belangrijke plaats gehad in de ontwikkeling van de elektriciteitsvoorziening in Nederland. Sinds het opvallende monument tussen Eibergen en Neede als zodanig niet meer in gebruik is, raakt het in verval. Ingegooide ramen, een lekkend dak, scheuren in de muren en roestende balken geven het de aanblik van een moderne ruïne. Volgens Rijksmonumenten dreigt ‘iets moois en zeldzaams van grote cultuurhistorische waarde’ verloren te gaan.

Zwagers
Maar dat is inmiddels verleden tijd. Vrijdag 13 december 2024, na twee jaar werk, wordt het rijksmonument ‘T.C.S. Regelstation Berkelstreek’ weer in gebruik genomen. Vier zwagers hebben twee jaar geleden het pand gekocht uit affiniteit, omdat het uitstraling heeft en met de intentie het op te knappen en een nieuwe bestemming te geven.
Nico Jacobs (Haaksbergen), Gerrit Denekamp (Noordijk), René van Ark (Neede) en Rob Stevens (Eibergen) hebben twee jaar lang veel energie gestoken in de renovatie van het pand, samen met de inzet en inbreng van Inge Denekamp (ook bestuurslid van de Monumentenwacht Gelderland).
Nico Jacobs: “We hebben ons bij de restauratie van het pand laten inspireren door het Gelderman Complex in Oldenzaal. Een enorm complex dat er op een geven moment ook als een ruïne bij lag. Daar zijn cruciale delen als het dak, de ramen en vloeren vernieuwd. Muren zijn in de oude staat gelaten. Oude leidingen, deuren en reparaties zijn nog duidelijk zichtbaar. Dat is onze inspiratiebron geweest.”

De vorige eigenaar had het plan dit cultureel erfgoed als galerie en voor de opslag van zijn kunstverzameling te gebruiken. Maar dat is er nooit van gekomen terwijl de tand des tijds er wel steeds meer vat op kreeg.
Vooralsnog is de locatie (honderd vierkante meter functionele ruimte) beschikbaar voor workshops, bedrijfsbijeenkomsten, tentoonstellingen en activiteiten met een besloten karakter. Koffie, thee en een lunch zijn in combinatie met de genoemde mogelijkheden beschikbaar. Alle moderne presentatiemogelijkheden en andere noodzakelijke faciliteiten zijn aanwezig.

Website: www.regelstation.nl
Adres: Needseweg12, 7151 MJ Eibergen
Tel.: 06-53171501
E-mail: regelstation@gmail.com

SPACEWINNER
HELPT JE MET RUIMTE

Advertorial
Opslagruimte huren in Oost Nederland.

Huur je opslagruimte bij Spacewinner, dan ontvang je altijd de hoogste kwaliteit en de beste prijs. Gegarandeerd! Vind je ergens anders – bijvoorbeeld door een actie – een betere deal? Dan ontvang je van ons 10% extra korting. Informeer gerust naar deze en onze andere garanties.
Al bijna twintig jaar biedt Spacewinner extra ruimte voor particulier en bedrijf. Vele duizenden huurders gingen je voor. Vrijwel allemaal bevelen ze ons aan bij vrienden, familie, kennissen of collega's. Kijk gerust op de verschillende review platforms.
Kanaalstraat 219 | 7547 AS Enschede
053 206 09 90
enschede@spacewinner.nl
www.spacewinner.nl

---

3. BOEKENSHOP.

In onze boekenshop bevinden zich ruim 90 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteunt u tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Bent u op zoek naar een specifiek boek of wilt u boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten. Via e-mail: info@cultureelerfgoedenschede.nl.

Klik hier

4, Middeleeuws stijgijzer in Borne.

Bij de aanleg van een nieuwbouwwijk in Borne in de jaren negentig van de vorige eeuw ontdekten amateurarcheologen archeologische resten. Er volgden in 1994 en 1997 opgravingen waarbij boerderijensporen uit de tiende tot twaalfde eeuw aan het licht kwamen. Bovendien zijn vele scherven keramiek opgegraven, naast hutteleem, dierlijk bot en metaalslakken.

Ook het driehoekige ijzertje met punten kwam aan het oppervlak. Bij nader onderzoek van stagiair Daan de Beer bleek het om een middeleeuws stijgijzer te gaan. De metalen driehoek werd onder een schoen vastgebonden met touw of leer om meer grip te krijgen op het ijs.

Bron: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel.

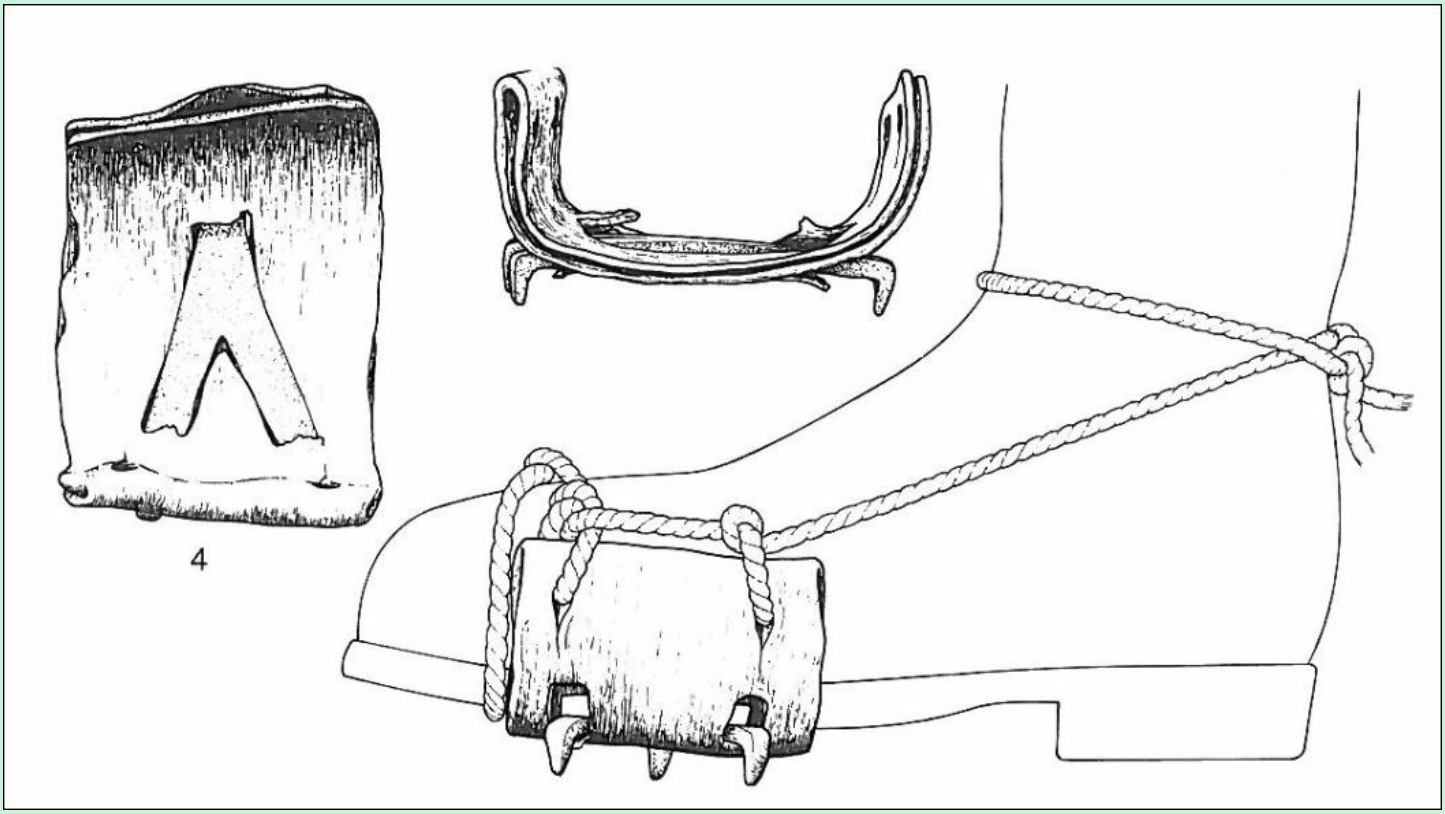

5. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.

Het Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede is een centraal informatiepunt, dat een breed publiek in de gelegenheid stelt om melding te doen van bedreigd, onbekend en/of ondergewaardeerd historisch erfgoed in de gemeente Enschede.

De doelstelling van het Meldpunt is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan het behoud en waardering van karakteristieke, beeldbepalende gebouwen, objecten, landschappelijke elementen en structuren. Het resultaat van de melding kan zijn dat initiatieven worden ontwikkeld tot mogelijk behoud en/of ontwikkeling van een object.
Daarnaast kunnen we via ons maandelijkse Erfgoed Magazine en de website aandacht schenken aan de melding.
Met onze eigen kennis en de kennis uit ons (inter)nationale en regionale netwerk op het gebied van herontwikkeling, exploitatie & instandhouding, juridische zaken en (digitaal) informatiebeheer denken we graag mee met het erfgoedveld binnen de gemeente Enschede.
Met de inzender van de melding overleggen wij of een en ander geschikt is voor publicatie.
Uitsluitend met toestemming van de inzender gaan wij over tot eventuele publicatie.

Het meldpunt is gestart op 1 januari 2019 en u kunt uw bericht versturen via het blokje "Meldpunt Cultureel Erfgoed" onderaan iedere webpagina van onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl of klik HIER

6. Boek van de maand.

Zeewezens van glas is het verhaal van de eeuwenoude ramen van het Huis te Breckelenkamp in Twente.
Ze werden in 1638 aan het Huis geschonken door stiftsjuffers van het klooster Wietmarschen in de graafschap Bentheim.
De ramen werden in 1882 voor een tentoonstelling uit het Huis verwijderd, en raakten nadien spoorloos.
Tot ze 135 jaar later opdoken in twee kisten op de zolder van Twickel. Onderzoek wees uit dat het ging om glaskunst van het hoogste niveau.
Na een restauratieproject van jaren zijn de ramen weer compleet en op hun oude plek teruggeplaatst.

*Geschreven door Matthijs Wanrooij, met fotografie van Carlo ter Ellen. 132 pagina's, 22*22 cm. € 24,95.*
ISBN: 978-90-71517-73-0

U kunt het boek bestellen in de webshop van onze website:
www.cultureelerfgoedenschede.nl

---

7. Winkelpand Marktstraat 6 in oude glorie hersteld.

Het historische winkelpand aan de Marktstraat 6

Foto: SCEE.

Het is juni 2017 als Enschede opgeschrikt wordt door het feit dat de volledige gevel van een markant historisch winkelpand uit 1905 in de Marktstraat 6 rood geschilderd is. Het betreft hier dan wel geen pand met een monumentstatus maar de verbazing is er niet minder om.

De politiek, het gemeentebestuur en erfgoedorganisaties zijn het er over eens: dit kan gewoonweg niet. De gemeente dreigt met een welstandsexces maar het blijft oorverdovend stil en het pand blijft de gemoederen in Enschede bezighouden. Er volgen echter geen dwangmaatregelen en de gemeente probeert in goed overleg met de eigenaar het pand in de originele kleurstelling terug te brengen.
In april 2021 neemt eigenaar Nico Yagci eindelijk het initiatief om de oorspronkelijke kleuren van het winkelpand te herstellen. Overigens verklaart de eigenaar dat de vertraging in belangrijke mate heeft afgehangen van een te verstrekken omgevingsvergunning.

We zijn inmiddels bijna zeven jaar onderweg en dat allemaal om de kleurstelling van de gevel van een historisch winkelpand. De Marktstraat is een van de beeldbepalende prestigieuze winkelstraten van Enschede. De weinige historische gebouwen en winkelpanden die wij in Enschede nog rijk zijn, moeten we toch koesteren. Niet alleen leegstand is een slecht visitekaartje voor onze stad maar ook de ambtelijke molens die hier wel wat sneller hadden kunnen draaien.
Het blijkt toch maar weer dat een monumentstatus voor een dergelijk pand een betere bescherming biedt tegen dit soort excessen.
Het winkelpand staat nu in volle glorie te pronken en is wederom een waardevolle toevoeging van de Marktstraat.

---

8. Workshop zilverpoetsen.
10 februari (10:00 uur tot 16:30 uur)

De meeste musea hebben zilveren voorwerpen in hun collectie; kandelaars, bestek, sieraden. Als erfgoedvrijwilliger wil jij deze zo goed en duurzaam mogelijk bewaren. In deze workshop bij de Museumfabriek in Enschede poets je onder begeleiding van een erkende restaurator de meegebrachte zilveren voorwerpen uit je eigen collectie. Je ontdekt hoe je zilver het beste én veiligste schoonhoudt. De kosten voor deze workshop zijn € 40,- per persoon, inclusief koffie, thee en lunch.
Klik hier voor meer informatie over de workshop zilverpoetsen en de aanmeldlink.

---

9. Concordia aan Oude Markt wordt gemeentelijk monument.

Concordia aan de Oude Markt Foto: SCEE.

Het is niet alleen een historisch gebouw maar heeft ook een lange voorgeschiedenis: Concordia aan de Oude Markt. In de tweede helft van de negentiende eeuw is in Enschede sprake van een grote en vooral actieve katholieke gemeenschap onder aanvoering van de bekende kapelaan Alphons Ariëns (1860-1928). De textielnijverheid speelt een steeds grotere rol in Enschede. Vanaf het moment dat in 1850 de eerste stoommachines worden geïntroduceerd, ontwikkelt de aanvankelijk kleinschalige bedrijvigheid zich tot een echte moderne en grootschalige industrie.
Deze industrialisatie leidt uiteraard tot een steeds groeiende vraag naar arbeiders. In deze tijdsgeest wordt in 1891 door kapelaan Alphons Ariëns het ontmoetingscentrum voor de katholieke arbeiders van de R.K. Arbeidersvereniging opgericht.

Gebouw Tivoli aan de Oldenzaalsestraat

Ariëns is geestelijk adviseur van de vereniging en wil een St. Joseph-huis voor ‘zijn’ arbeiders (St. Joseph is de patroonheilige van de christelijke arbeiders). Hij koopt daartoe een ruim terrein aan de Oldenzaalsestraat aan waar in eclectische trant het eerste katholieke volkshuis voor de R.K. Arbeidersvereniging verrijst, naar ontwerp van de Amsterdamse architect ir. Joseph Th.J. Cuypers (zoon van dr. Pierre J.H. Cuypers). Joseph Cuypers levert kort daarna ook het ontwerp voor de nabij gelegen Sint Jozefkerk (1894).Het verenigingsgebouw wordt op 22 november 1891 geopend en stond en staat nog steeds bekend als ‘Tivoli’. Deze naam verwijst mogelijk naar het tuinen- en fonteinencomplex Tivoli nabij Rome.

Deze plek heeft Ariëns waarschijnlijk tijdens zijn studie in Rome bezocht en hem later mogelijk geïnspireerd bij de oprichting van het volkshuis. Het gebouw ligt aanvankelijk buiten de stad en is omgeven door tuinen. Echter, na de Tweede Wereldoorlog moeten deze tuinen wijken voor naoorlogse woningbouw.

Toch blijkt al snel dat Tivoli te klein is. Er worden plannen gemaakt voor de bouw van een nieuw gemeenschapscentrum aan de Oude Markt, naar een ontwerp van de architect Jacobus Augustinus van Straaten (1862-1920).
Dat wordt dus Concordia, in 1902 opgericht door Alphons Ariëns.
Het nieuwe verenigingsgebouw is destijds veel lager. Zeven jaar na de opening brandt het op kerstavond bijna volledig af.
Het pand wordt onmiddellijk herbouwd, maar dan wel twee keer zo hoog zodat het boven de andere panden rondom de Grote Kerk uittorent.
Als het midden jaren zestig leeg komt te staan, koopt de gemeente het gebouw. In de loop der jaren is de bonbonnière (theaterzaal) gerestaureerd en in 2014 krijgt ze de nieuwe kleuren.
De kleine theaterzaal wordt door artiesten en bezoekers gezien als een van de mooiste van Nederland.

Condordia en Markt 17. Schilderij van Klaas Bernink (1913-1996)

De Theaterzaal van Concordia. Foto: Concordia

In de loop der jaren wordt Concordia van verenigingsgebouw een hotel, een bioscoop en theater, staat het enige tijd leeg en gaat dan verder als bioscoop, theater en horeca. Met de voorlopige status van gemeentelijk monument mogen geen bouwkundige wijzigingen aan het gebouw worden aangebracht, met uitzondering van regulier onderhoud. De toekomstige monumentenstatus geldt niet alleen voor de buitenkant van het Concordia maar ook voor de historische elementen aan de binnenkant.

10, Aanpassing Erfgoedwet.

Theehuis in Twekkelo. Foto: SCEE.

Kabinet: erfgoed beschermen en toegankelijk maken.

Het Nederlandse erfgoed is van onschatbare waarde. Het is overal zichtbaar: op het platteland, in historische binnensteden, in musea, onder water en in onze tradities en verhalen. Om ervoor te zorgen dat ook toekomstige generaties hiervan kunnen blijven genieten, gaat het kabinet de Erfgoedwet verbeteren. Dat heeft de ministerraad besloten op voorstel van minister Bruins (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap). Het doel is een helder en toegankelijk erfgoedstelsel, waarin duidelijk is wie welke verantwoordelijkheid en rechten heeft.

Spiegel samenleving
Minister Bruins: “Erfgoed is een spiegel van onze samenleving. Het vertelt niet alleen het verhaal van ons verleden, maar biedt ook inspiratie voor de toekomst. Nieuwe ontwikkelingen vragen om nieuw erfgoedbeleid. Zo willen steeds meer mensen erfgoed zien en beleven, ik vind dat we dat mogelijk moeten maken. Daarbij moeten we erfgoed beter beschermen, want kunstobjecten zijn steeds vaker doelwit van protestacties. Door de erfgoedwet te verbeteren zorgen we ervoor dat ons erfgoed behouden blijft voor nieuwe generaties.”

Digitalisering
Op het gebied van digitalisering volgen de ontwikkelingen elkaar snel op. Dat levert kansen op maar ook nieuwe bedreigingen. Minister Bruins wil dat digitale erfgoedinformatie veilig bewaard wordt en dat zoveel mogelijk mensen er toegang toe hebben. Bijvoorbeeld door museumcollecties online beschikbaar maken, zoals op het gratis online platform van het Rijksmuseum. Daarom houdt hij de regels voor digitale erfgoedinformatie tegen het licht en vernieuwt hij het archeologisch informatiesysteem van het Rijk.

Archeologische vondsten beter publiek toegankelijk
Naast digitale toegankelijkheid van erfgoed is het ook van groot belang dat archeologische vondsten zoveel mogelijk fysiek toegankelijk zijn voor het publiek. Om vondsten die nu in depots liggen opgeslagen aan een nog breder publiek te kunnen tonen, wil minister Bruins de mogelijkheden hiertoe voor beheerders van deze depots vergroten. Binnen de huidige wet mag alleen de minister dat. Hierdoor kunnen vondsten, onder verantwoorde condities, makkelijker buiten het depot tentoongesteld worden.

Beschadiging en vernieling van erfgoed
Schade aan erfgoed is onherstelbaar: de historische authenticiteit van een door vandalisme vernield monument of schilderij is nooit meer terug te halen. Minister Bruins gaat daarom met de minister van Justitie en Veiligheid overleggen over de hoogte van de strafmaat die er staat op overtredingen en misdrijven waarbij erfgoed het slachtoffer is. De minister wil bekijken of de bestaande straffen voldoende afschrikken.

Aanpassing van de Erfgoedwet
De huidige Erfgoedwet die in 2016 is ingevoerd, biedt een stevig juridisch kader voor het behoud van erfgoed. Uit recente evaluaties en adviezen, onder andere van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, is echter gebleken dat verbeteringen nodig zijn om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De verbetering van de Erfgoedwet gaat in nauwe samenwerking met erfgoedorganisaties, gemeenten, vrijwilligers en andere betrokkenen. De eerste wetsvoorstellen volgen naar verwachting in 2025.

Bron: Rijksoverheid

---

11. Unesco Werelderfgoed Alberobello.

Het stadje Alberobello, gelegen in de ‘hiel’ van Italië, valt op door zijn zogeheten trulli. Deze karakteristieke witgekalkte huisjes met opvallende kegelvormige daken werden in het verleden naar verluidt onder meer gebouwd om belastingen te omzeilen. Tegenwoordig trekken de opvallende huisjes vooral toeristen. De trulli staan sinds 1996 op de werelderfgoedlijst van UNESCO.

12. Wat kan beter.

Het Erfgoed Magazine is de belangrijkste schakel tussen onze inmiddels meer dan duizend abonnees en de redactie van het Erfgoed Magazine. Wij zijn voortdurend op zoek naar verhalen en gebeurtenissen vanuit het erfgoedveld in de Euregio waarin voor een groot publiek is geïnteresseerd is. Maar wij vinden het belangrijk om te weten waar onze meer dan duizend lezers in geïnteresseerd zijn en willen daar ook op inspelen. Hebt u suggesties of wilt u zelf een bijdrage leveren aan het Erfgoed Magazine dan nodigen wij u uit ons dat te laten weten. Maar ook uw positief kritische opmerkingen zullen wij ter harte nemen. Kortom wij streven ernaar om beter te worden. Uw reacties kunt u sturen naar info@cultureelerfgoedenschede.nl

Advertorial

Renovatiewerk

Renoveren is manoeuvreren binnen bestaande situaties. Renoveren is ook concentreren. Het is een proces waarbij afspraken maken, overlastbeperking en communicatie naar gebruikers continu aan de orde is. Aanpassen aan de situatie en flexibele werktijden zijn randvoorwaarden die onlosmakelijk verbonden zijn aan renoveren. Lansink herkent en erkent deze wensen en vertaalt deze voor u in een doelgericht plan van aanpak. Bij Lansink zijn deze uitgangspunten vanzelfsprekend, helder en duidelijk.
Dit betekent voor u dat u zorgeloos kunt renoveren.
Meer informatie;
Lonnekerbrugstraat 95
7547 AK Enschede,
Tel: 053-435 98 63,
info@lansinkbv.nl

13. Enschede 600 jaar stadsrechten in 1925.

Enschede viert feest in 1925 met historische optochten.
In het midden burgemeester Edo Bergsma

Foto boven en onder: De historische optocht door Enschede in 1925.
Foto links: Herdenkingsbord Enschede 600 jaar stadsrechten.

Enschede herdacht in 1925 dat het 600 jaar geleden was dat het stadsrechten verwierf. Dat was groot feest door de stad met verschillende herdenkingsfesitiviteiten.
We zijn nu 100 jaar verder en dit jaar vieren we 700 jaar stadsrechten voor Enschede.
Op zondag 15 december 2025 ging het jubileumjaar 'Enschede 700' officieel van start met een spectaculaire lichtshow op het stadhuis.
Dit jaar zijn er verschillende evenementen gepland. Klik **HIER** voor de activiteitenagenda 'Enschede 700'.

14. Nieuw op onze website.

Wij informeren u graag over nieuwe items op onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl:

* Het T.C.S. Regelstation Berkelstreek, een particulier initiatief voor de restauratie van een rijksmonument dat is vervallen staat verkeerde.
* Havezate Huis te Breckelenkamp waar na ruim dertig jaar prachtige gebrandschilderde ramen werden herplaatst.
* De watertoren in Eibergen, een rijksmonument dat aandacht verdiend.
* Fotoreportage Twente-Rijnkanaal en Handelshaven.
* Concordia op de Oude Markt, een historisch gebouw met een rijke geschiedenis.
* De Sahara, een woonwijk gebouwd direct na de Tweede Wereldoorlog.
* De https://cultureelerfgoedenschede.nl/lambertusbasiliek-hengelo/Sint Lambertusbasiliek in Hengelo.

15. Twentekanaal een monumentale waterweg (3) .

De handelshaven in Enschede (2017). Bron: Google Maps.

In 1952 wordt in Enschede een nieuwe haventak aangelegd. Het doortrekken van deze tak en daarmee van het kanaal tot het Duitse Mittellandkanaal blijft tot in de tachtiger jaren van de twintigste eeuw mogelijk. Op het tracé ligt nu evenwel de A35/N35. Volgens sommigen is het een gemiste kans en met enige regelmaat duiken weer berichten op over een waterwegverbinding vanuit Enschede naar Duitsland. Maar de kans daarop is vrijwel nihil.

Binnen de gemeente Enschede is het kanaal op dit moment over een lengte van ruim 1.500 meter aan beide kanten van het midden verbreed tot 75 meter op de waterspiegel rondom deze haven voorzien van ijzeren damwanden. Enschede heeft een petroleumhaven bij de Lonnekerbrug en een jachthaven. De omgeving van het havengebied is door de gemeente Enschede uitgegeven als industriegebied waar onder andere in 1947 de Vredestein-fabriek is gebouwd.

Tussen 2004 en 2007 werd het Twentekanaal tot de sluis bij Delden verbreed (fase 1) en verdiept van een CEMT-klasse IV tot CEMT-klasse Va. Dat betekent dat een groot rijnschip (max. 11,50 meter breed met een diepgang van 2,80 meter en een lengte van 110 meter) op het kanaal kan varen. De diepte van de vaargeul wordt evenwel gespecificeerd als 5 meter terwijl de drempeldiepte bij de bovendeuren van alle schutsluizen 3,75 meter beneden kanaalpeil bedraagt.
Het kanaal van Delden tot Enschede werd tussen 2017 en 2023 (fase 2) aangepakt; de grotere schepen met een diepgang van 2,80 kunnen dan ook in Enschede komen.
In Eefde is een tweede kolk bijgebouwd en wordt het kanaal van de Gelderse IJssel tot Lochem bevaarbaar voor schepen met een diepgang van 3,50 meter, mits de waterstand op de IJssel dit toelaat.

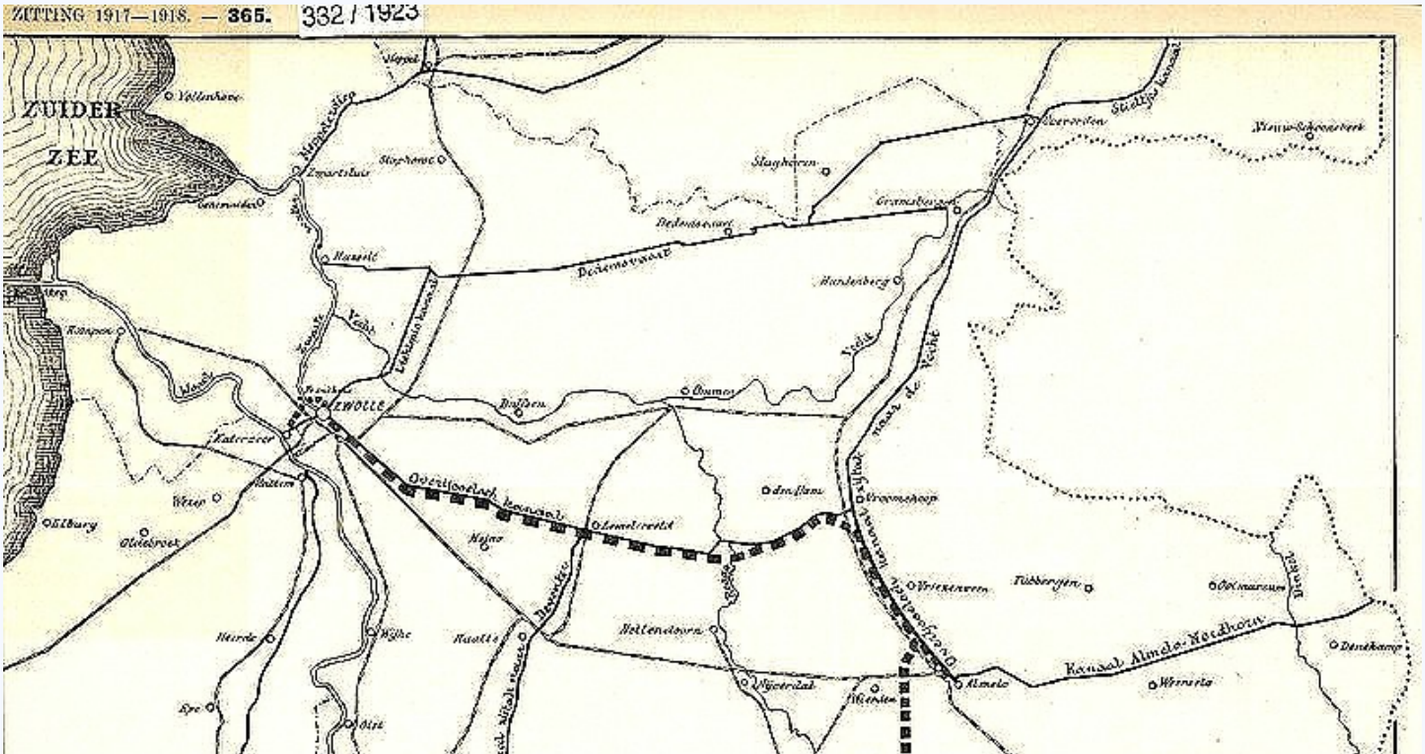

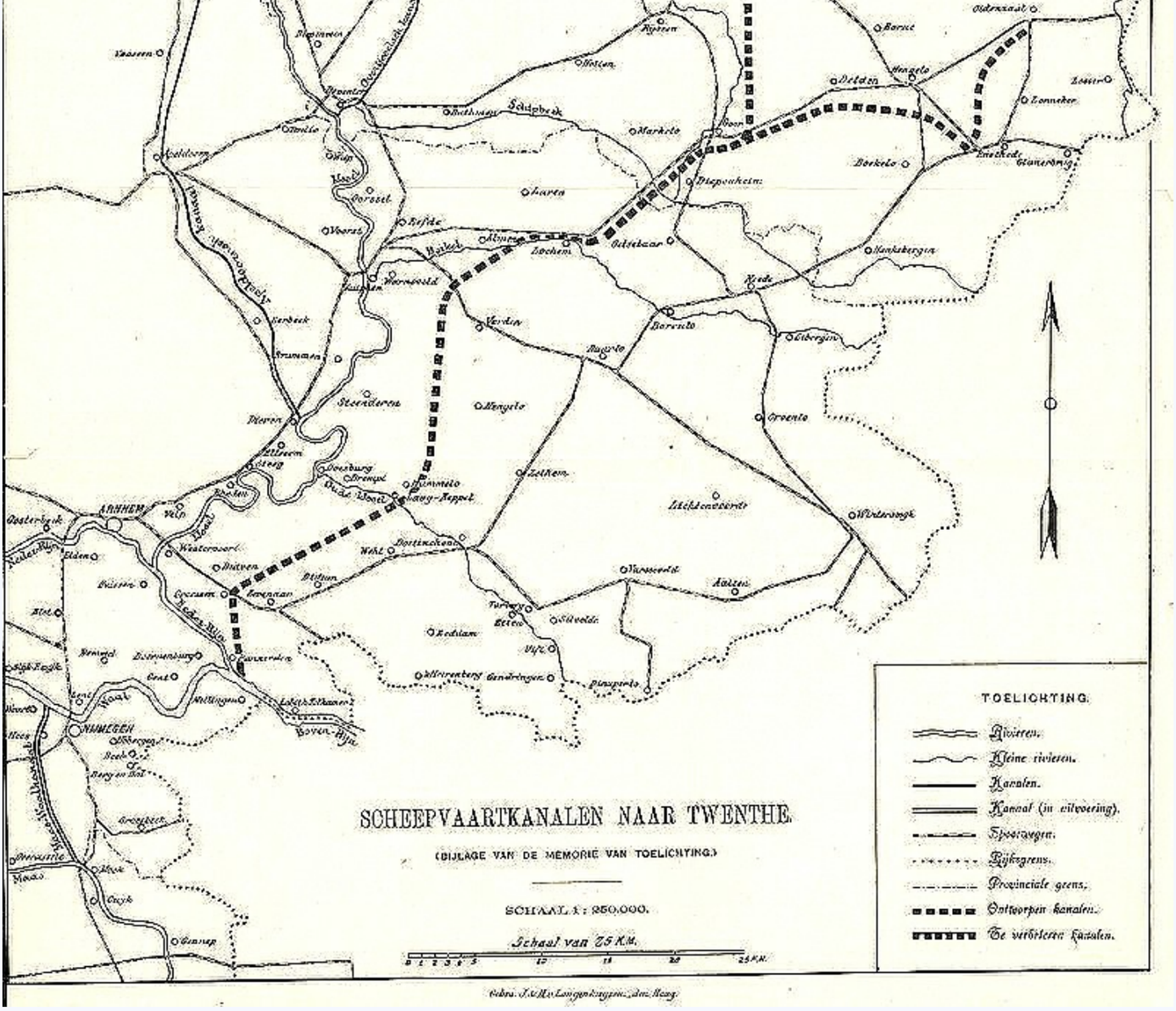

De aanleg van de scheepvaartkanalen naar Twente. De aansluiting naar de Rijn en het doortrekken van het kanaal naar Oldenzaal zijn er nooit gekomen.

Het Twentekanaal gezien vanaf de Lonnekerbrug, *Foto: SCEE*

Tegelijk met het uitgraven naar een grotere diepte werd het kanaal plaatselijk verbreed. Zo is tussen Goor en Delden de breedte vergroot van 40 naar 51 meter. Hierbij werden zogenoemde natuurvriendelijke oevers aangelegd. Daar kunnen bijvoorbeeld te water geraakte reeën weer uit het water komen. Ook zijn er geschikte paaiplaatsen voor vissen. Het zand dat werd uitgegraven is door Rijkswaterstaat direct hergebruikt bij de aanleg van een nieuw stuk snelweg bij Almelo terwijl zwerfstenen die bij de verbreding bovenkwamen weer bij de aanleg van de bodem en oevers gebruikt werden.

De Lonnekerbrug in Enschede.

---

16. Reizende tentoonstelling ‘Trechterbekercultuur in de Nederlands Duitse grensstreek.

Tijdens het evenement ‘Cultuur zonder grenzen’ zijn de eerste resultaten van het project ‘Trechterbekercultuur in de Nederlands-Duitse grensstreek’ gepresenteerd, een gezamenlijk project van de provincies Overijssel en Gelderland, het Duitse Landschaftsverband Westfalen-Lippe (LWL) en de Rijksuniversiteit Groningen. Op het evenement is het startsein gegeven voor één van deze resultaten: een reizende tentoonstelling die laat zien hoe de mensen zo’n 5.000 jaar geleden leefden.

De reizende tentoonstelling met vondsten uit de Trechterbekercultuur is vanaf 4 januari te zien in De Trefkoele in Dalfsen. Daarna reist de tentoonstelling langs diverse plaatsen in Nederland en Duitsland, waaronder Renkum, Ede, Heek (D) en Borken (D).
Voor meer informatie en de exacte tentoonstellingsdata en -plaatsen zie: www.archeologieoverijssel.nl.
Dit project wordt financieel ondersteund door het Interreg VI Deutschland-Nederland programma.

---

17. Bijzondere inscriptie in gevel huis aan de Goolkatenweg,

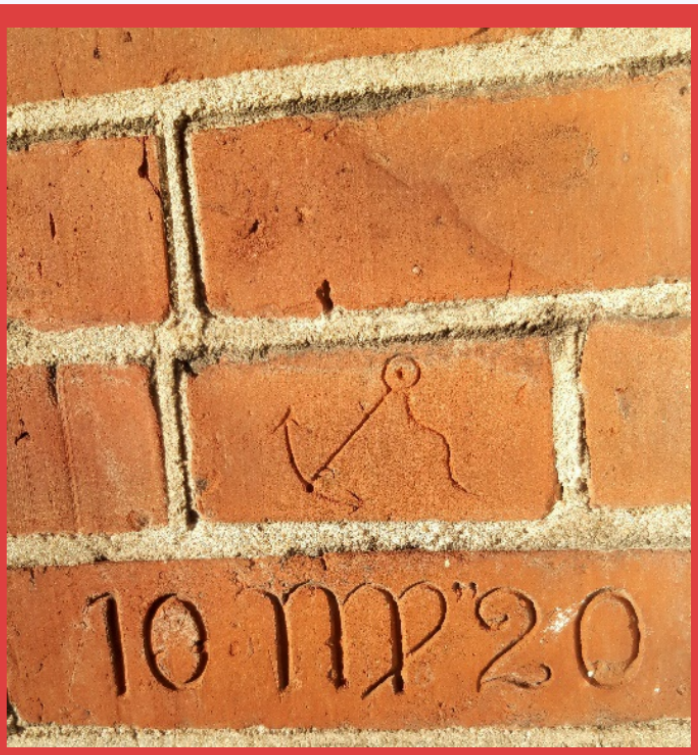

Ingezonden
Huis aan de Goolkatenweg.
Naast de ingang van mijn woonstee aan de Goolkatenweg, architect Kromhout van der Meer, staat deze inscriptie in de stenen. Ik was al geruime tijd op zoek wat dit zou kunnen betekenen. Ten einde raad heb ik een afbeelding naar TC Tubantia , 'Lezers helpen lezers', gestuurd en om opheldering gevraagd. Wat schetst mijn verbazing dat ik na publicatie de volgende ochtend gebeld werd door een ex-architect die het volgende vertelde:
'De onderste steen laat een astrologisch symbool zien en wel de 10e graad van het symbool Maagd en het jaar 1920.

Dit symbool staat in de dierenriem voor 23 augustus - 23 september. De 10e graad of 10e dag staat in dit symbool voor de 2e september wat betekent dat het huis op 2 september 1920 is opgeleverd.' Over het anker wist hij niets te vertellen
Korte tijd later kreeg ik een telefoontje van een oud-marinier van 91 lentes en hij gaf me de volgende uitleg: 'Dit afgebeelde anker is een klaar anker'.
Een onklaar anker heeft een koord om het anker gewikkeld dat er los bij hangt; dit betekent dat er afgemeerd is. Hij vertelde dat dit in de architectuur betekent dat je moet blijven op de plaats waar je geboren bent.

Van de redactie:
De Goolkatenweg heeft een historische achtergrond. De werknemers van de toenmalige textielfabrieken Oosterveld en Rigtersbleek woonden in de onmiddellijke omgeving van de fabriek. De textielbaronnen investeerden in de woningbouw voor hun werknemers, zo ook aan de Goolkatenweg.
De voormalige textielfabrieken Oosterveld en Rigtersbleek hebben inmiddels de gemeentelijke monumentstatus. Aan de Goolkatenweg bevinden zich nog twee monumenten, namelijk de voormalige fabrieksschool en het trafogebouwtje. Het voormalige koetshuis dat in 1925 in opdracht van Van Heek werd gebouwd, liep in 2022 een aanzienlijk brandschade op.

---

18. Blik op de kerk (26) Sint-Lambertusbasiliek in Hengelo.

De Sint Lambertusbasiliek is een rooms-katholieke kerk in Hengelo.

In Hengelo verrijst vermoedelijk in de eerste helft van de veertiende eeuw een kapel bij de latere havezate Huis Hengelo, toen nog

Hof te Hengelo geheten. Deze kapel is gewijd aan de heilige Lambertus van Maastricht en wordt waarschijnlijk rond 1500 vervangen door een stenen kerk, die begin 17e eeuw in protestantse handen overgaat. De katholieken gaan vanaf dat moment naar de schuurkerk bij erve Roesink in Delden en de schuurkerk bij erve Hermelink in Woolde.
De bouw van een nieuwe schuurkerk in de Weemengaarde, wat dichter bij Hengelo, wordt in 1795 toegestaan. Na enige vertraging komt deze in 1786 gereed. De kerk wordt tweemaal uitgebreid: in 1832-35 en 1849-50. Door de komst van de industrie neemt de bevolking van het dorp toe, zodat men in 1887 besluit tot de bouw van een nieuwe kerk.

Pastoor Gerardus Beernink (1875-1906) is bouwpastoor van de nieuwe kerk. Als architect wordt Gerard te Riele uit Deventer aangetrokken. Hij bouwt ook een noodkerk in de tuin van de pastorie, waar van 1888 tot 1890 gekerkt wordt tot de eigenlijke kerk in gebruik kan worden genomen. De kerk is gebouwd in neogotische stijl en wordt in de loop van de jaren voorzien van typisch neogotische elementen, zoals beeldhouwwerk van het atelier Mengelberg. De toren is 79,2 meter hoog en staat daarmee op de vijfentwintigste plek in Nederland.

De binnenstad van Hengelo wordt bij de bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog door de geallieerde bommen grotendeels vernield maar blijft de Lambertuskerk goeddeels gespaard. De restauratie van het kerkgebouw duurt van 1948 tot 1951.

De binnenstad van Hengelo wordt bij de bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog door de geallieerde bommen grotendeels vernield maar blijft de Lambertuskerk goeddeels gespaard. De restauratie van het kerkgebouw duurt van 1948 tot 1951.

Januari 1929 werd de Mariakapel geopend.

In 1997 wordt de Stichting Restauratie Sint Lambertuskerk opgericht. In 2002 vindt een restauratie plaats waarbij oorspronkelijke elementen terugkeren.
De volgende restauratie volgt in februari 2015: de verankering van de spits wordt verstevigd, de toren krijgt nieuwe muurankers en de gehele voorgevel wordt opnieuw gevoegd.
Van 12 t/m 20 september 2015 werd het 125-jarig jubileum van de Lambertusbasiliek gevierd.

Het eerste orgel wordt in 1907 door de firma Gradussen uit Winssen geplaatst. In 1948–1949 wordt dit vervangen door een elektro-pneumatisch orgel van de firma Vermeulen uit Alkmaar.
In 2008 werd het orgel gerestaureerd en uitgebreid; de organist is Louis ten Vregelaar.

Adres: Sint Lambertusbasiliek,
Enschedestraat 1, 7551 EE Hengelo (OV)
Bronnen:
- http://sintlambertushengelo.nl/
- Wikipedia
- Wikimedia
Foto's: SCEE en Kerkfotografie

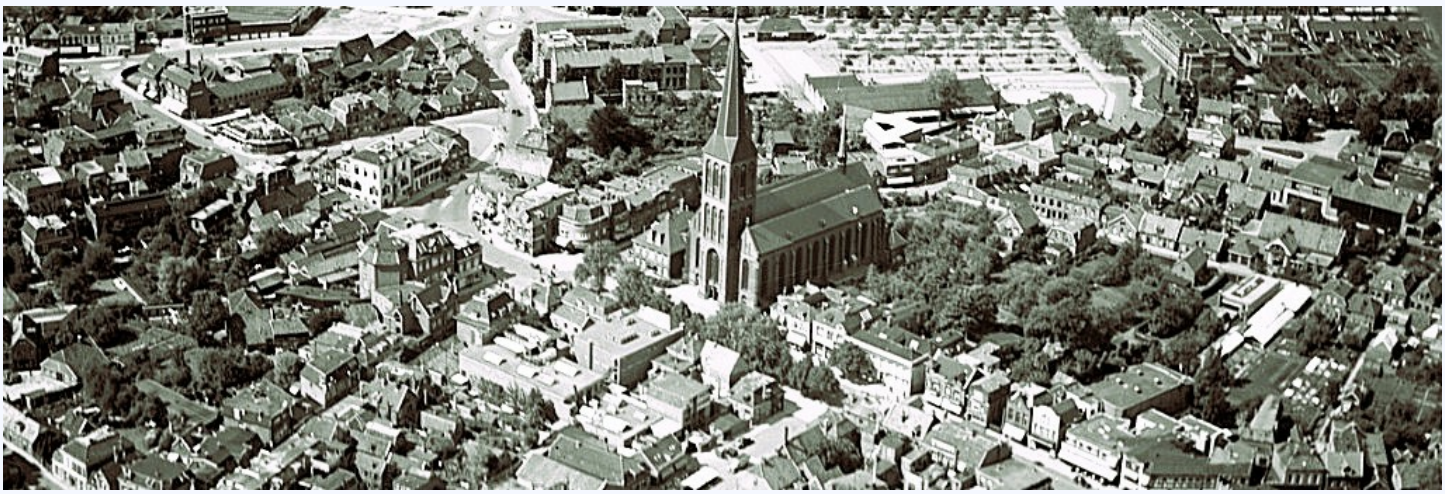

19. Enschedese Leon Brokers brengt boek uit over voormalig Hotel Memphis.

Aan het einde van de Tromplaan in Enschede staat een gebouw dat al zo'n dertig jaar dienstdoet als kantoor, maar daarvoor tientallen jaren bekendstond als Hotel Memphis. Het gebouw is ontworpen door architect Karel de Bazel en postuum afgemaakt in opdracht van de familie Menko.
Het verhaal over dit hotel en de totstandkoming ervan is nu te lezen in het boek 'De laatste kamers van De Bazel' van Leon Brokers.

ISBN 978-90-903-7095-8 · 28 nov. 2023ISBN 978-90-903-7095-8 · 28 nov. 2023

Klik **HIER** voor meer informatie over villa Menko Edersheim

---

20. Woonhuissubsidie rijksmonumenten.

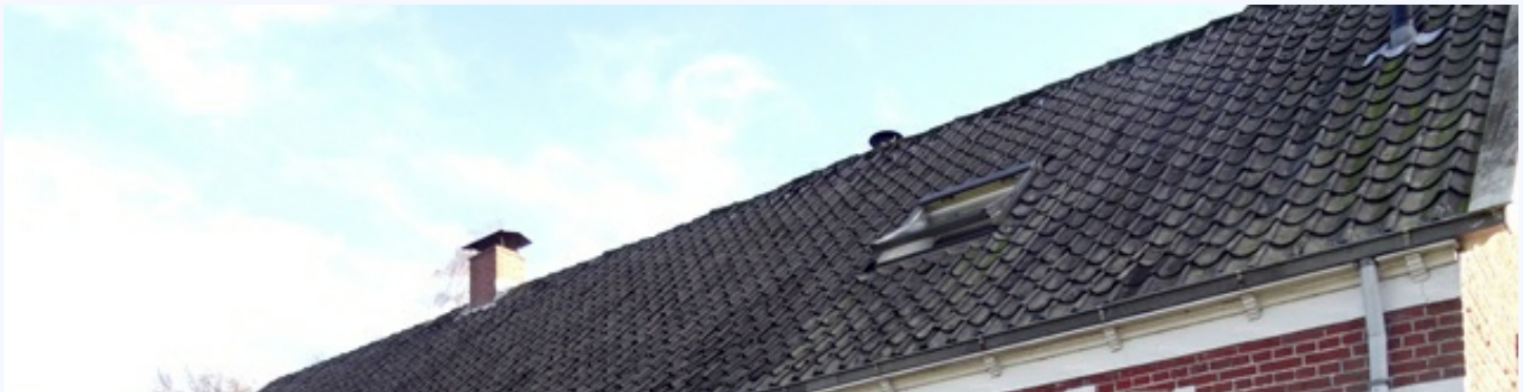

Woningen aan de Nieuwedijk 104-106-108 in Lonneker. Rijksmonument. (Foto; SCEE)

Woonhuissubsidie is bedoeld voor particuliere eigenaren van rijksmonumenten met een woonfunctie. Een particuliere eigenaar is een natuurlijk persoon en dus geen organisatie zoals een bedrijf, stichting of vereniging. Ook leden van Verenigingen van Eigenaren (VvE's) en aandeelhouders van een Natuurschoonwet-NV of -BV met een rijksmonument kunnen voor subsidie in aanmerking komen. Klik **HIER** voor meer informatie.

---

21. Lezing Matthijs Wanrooij over glaskunst in Havezathe Breckelenkamp.

Op 18 februari a.s. geeft Matthijs Wanrooij in De Museumfabriek een lezing over zijn in november jl. verschenen boek Zeewezens van glas dat de geschiedenis vertelt van de gebrandschilderde ramen die in 1638 in het Huis te Breckelenkamp zijn aangebracht.
De ramen zijn ooit geschonken door de stiftsjuffers van het klooster Wietmarschen in de Graafschap Bentheim, nadat de heer van Breckelenkamp hen in de Dertigjarige Oorlog had gered van het plunderende Zweedse krijgsvolk. In 1882 werden de ramen voor een tentoonstelling uit het Huis verwijderd. Daarna verdwenen ze spoorloos, tot ze uiteindelijk 135 jaar later opdoken op de zolder van Twickel. Onderzoek wees uit dat het ging om glaskunst van het hoogste niveau, zelfs in deze tijd met de modernste middelen vrijwel niet te evenaren. Na een restauratieproject van jaren zijn de ramen weer compleet en op hun oude plek teruggeplaatst.
Er is een mogelijkheid op deze avond het boek te kopen. Het beschrijft de verschrikkingen van de langdurige oorlogstoestand destijds in Twente en de Graafschap en de vrijheidsstrijd van de stiftsjuffers, die streefden naar onafhankelijkheid.

Datum: Dinsdag 18 februari 2025
Tijd: 19:30 uur
Locatie: De Museumfabriek - auditorium Toegang: Gratis, ticket reserveren via deze link
Overig: Koffie/thee voor eigen rekening

Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

Laposta